

Tallens tillväxt överraskar

Att jämföra tillväxten mellan gran och tall förvånar och förbryllar. Oscar Nilsson, ny skoglig doktor, rätar ut några frågetecken i sin avhandling.

– Tallen är ofta underskattad. I ett av de få jämförande försök som finns har tallen, helt oväntat, växt mycket bättre än granen, säger han.

Med tanke på att det är landets vanligaste trädslag och att mer än 80 procent av förnygringarna efter avverkning görs med gran eller tall kan man tro att det finns gott om jämförelser, men inte alls.

– De finns förvånansvärt få försök där tall och gran jämförs på samma mark. Nu håller bristen på att rättas till, men det tar först lång tid att få resultat från de nya trädslagsförsöken, konstaterar Oscar Nilsson.

TRÄDSLAGEN är i grunden olika. Tall växer fort i början medan granen börjar långsamt och därefter accelererar.

Oscar Nilsson har undersökt planteringar på magra och bördiga marker. I en del av försöket har den näringsrika humusen skrapats bort. I en annan del har den blandats med mineraljorden genom

markberedning.

Resultaten från försöken bekräftar att tallen klarar sig bättre på magra marker.

– Tallen är mycket bättre på att tillgodogöra sig kväve. Jag upptäckte att finrötterna kan fixera kväve, men i väldigt liten grad. Det kan inte förklara tallens högre upptag av kväve.

FÖR gran däremot kan bristen på kväve vara ett påtagligt problem efter plantering.

Med tanke på risken för snytbaggas eftersträvas att plantan sätts i ren mineraljord. Bristen på kväve kan leda till att tillväxten inte kommer igång på något år, man brukar säga att ”plantan står och stampar”.

Ett alternativ kan vara att vända upp marken vid planteringspunkten. Därmed kommer mineraljorden på toppen och kväverik humus nära rötterna. Metoden brukar kallas invers markberedning, eller omvänd torva.

– Det behövs en väl anpassad markberedning som ökar det växttillgängliga kvävet för plantan, konstaterar Oscar Nilsson.

– Tallen har i varje fall inte de här problemen. De olika försöksytorna följdes i 5–6 år och i samtliga fall växte tallen bättre, även om skillnaden var mindre på de bördigaste ytorna med en bra markberedning.

FRÅGAN är vad som händer på längre sikt, när granen börjar att accelerera i tillväxt.

En allmän ”skogssanning” är att tallen är överlägsen på torra, magra grovkorniga marker och att granen är en klar vinnare på fuktig bördig mark.

– I gränslandet där emellan finns många frågetecken. En hel del tyder på att tallen går bra även på de lite bördigare markerna, säger Oscar Nilsson.

I avhandlingen analyseras ett försök i Främlingshem, några mil från Gävle. I tio olika block anlades bestånd med ren tall, ren gran och en blandning av de bägge. Efter 57 år fanns det 126 procent mer stamved i den rena tallskogen. Alltså mer än dubbelt så mycket jämfört med den rena gran skogen.

I EFTERHAND är det uppenbart att tallen var rätt alternativ för Främlingshem, men när försöket anlades var det inget självklart val. På den medelgoda marken hade valet mycket väl kunnat bli gran.

– Enstaka andra resultat pekar mot fördelar för granen, men de är på bra bördig mark

och svåra att jämföra eftersom tallen där gallrats hårdare.

– Möjligen har förnygringsmetoderna i Främlingshem varit till granens nackdel, men tallen går i vilket fall bättre än förväntat. Det bekräftar att mycket tillväxt går förlorad när risken för betesskador leder till att markägare planterar gran på marker bäst lämpade för tall.

POTENTIALEN för tillväxt talar för att markägaren om oftare bör välja tall.

– Den tycks ha förmågan att växa bättre än gran även på de bördigare jordarna, inte bara på torra och magra marker. Dessutom bidrar tallen till biodiversitet och ekosystemtjänster i form av rekreation, friluftsliv, jakt och bärplockning. Den ljusare tallskogen ger en helt annan markflora för bär och svamp, säger Oscar.

Han disputerade den 11 december. Avhandlingen heter Etablering och tillväxt för tall och gran - en jämförelse mellan arter (Establishment and growth of Scots pine and Norway spruce - A comparison between species).

Oscar Nilsson

